

Om Drakaröret i Gamla Hjälmus.

I prästegårdens kol ligger det ett rör, de kallar Drakaröret. För några år sedan bodde det i Pålaskövan en fattig torpare, som hetade Johan. En söndag var Norragårdens bonden där, o. de satt o. tittade ut åt söder till. Så sa norragårdens bonden 'se, vad det lysas bort i röret', sa' år det? 'Det är draken, som är ute och solas sina pengar', mente torparen på. Varför går du inte och tar dig lite, frågade bonden. 'Det tjänas ingenting till', tyckte torparen, 'en får inget ändå'. Bonden låg efter o. sa till honom, att han skulle ta' och kasta i en peng och se'n riva åt sig en hopar, det skulle gå. När det hade gått

forts.

lite gick Torpsarn dit och skulle ha sig lite, men han var snål och dum så han la' dit en kopparpeng, och sen begynte han riva åt sig, men då brötade det obankade honom och röp honom på händerna och armar och kroppen, så han fick intet med sig därifrån. Hade han inte varit dum utan lagt i en silverpeng, så hade han kunnat fått, så hanv inte hade behövt göra ett dagsverke mer.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

3

Leysingare

Här intill var en häring som gick
en liten, men hur det var försvann
det o. ingen såg närmare till det. De
trodde att hon hade gjort av med det.
Och hon hade stoppat ner det i en
stanna - en avlång, hög bytta - o. be-
gravet det levandes igen.

Så en dag var det en som gick
förbi stället, där barnet var begravet
många år efteråt det hade skett.
Så gick han höra hur det klagade
o. quälde i skogskanten.

Dagen är så lång
stanna är så trång

Här har jag suttit i 15 år

forts..

vill inte sitta här längre.
Då gick de fram byttan o där
stod barnet i. så det här hände, för
att brottet skulle bli känt.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

5

Drängen o. svartkonstboken

I Hjälmarsunds prästgård var det en präst, som hade en svartkonstbok - se det så' de, att präster brukte ha. Så skulle han åka till kyrkan en dag - en söndag o. hålla gudstjänst o. drängen slog utåtför på gatan o. höll upp vägnen. Men så var där en liten ficka vid välet o. där hade prästen glömt sin bok. Drängen var nyfiken o. tänkte han skulle se efter vad det slag i den där boken. Han slog upp henne o. läste, o. då kom där så fullt av små fean, så de höll på att öda honom. 'Vad vill du vi ska' göra, vad vill du vi ska' göra, skrek de sorts.

forts.

3626

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

7

i ett. Drängen blev rädd o. till slut
fick han fram: 'Kygg en väg till Stoc-
keryd, så en har nåt o. köra på'-se
på den tiden ridde de knappt med ad
komma fram, det var bara lite träsko-
lingar utlagda i mossen. Och de gick
sin väg, men det dröjde bara ett par min-
uter, så var de igen. 'Var vill du att vi
ska' göra skick de. Drängen var över
sig given igen o. visste inte vad han
skulle göra. Till slut fers han till
o. så till dem. 'Ja rätt på den om I kan'.
Då sprang de iväg allihop o. var bor-
ta en lång stund, så han trodde han
skulle bli av med dem. Men till
slut kom de tillbaka o. då hade ^{de} en
en liten, liten fis på ett tår, o.
forts

3626

forts

den hade de hämtat långt bort i
Stockaryds sv. Men då kom prästen o.
han visste ju hur en skulle bära
sig till för att få bort den.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

8

Segerhuva.

Somma föddes med segerhuva. Den skulle de ta vara på. Ville de att barnet skulle ha någon förmåga att bota tandvärk t. ex. så skulle modern ta av huvan o. säga: "Jag tar av dig för tandvärk." Ville de att barnet skulle "bota" för eldiväsa skulle de säga när de tog av den: "Jag tar av dig för eldiväsa." För det barnet blev stort kunde det stäcka videld genom att ta (^{huvan} mossan) på sig o. gå kring platsen där det brann. Och ville det bota tandvärk så skulle det ta henne på o. bara på tandvärken gå sin väg.

tro, kunten tii djus.

När göken gal på bara kvist
då blir det ingen brist
men när han gal på lummig gren
då blir det ängst o. men.

När göken gales första gången på vägen
så säges man

norr - nö'

öster - dö'

sör - säe

väster - gläe

Om man hade slaktat en gris på
vintern, så skulle man inte äta av
det fläsket ^{spek} förän göken hade galit
forts.

forts.

3626

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

11

på vägen

Sprung en chorre över vägen var
det otus. Men otusen togs bort om en
hann att spotta på 3 jordfasta stenar
innan han var över vägen.

Skjuta upplo med en bössa var
olovligt - med den kunde man se
aldrig träffa något.

Bonåland
Väst
Hälsö
1918 1922

3626
Joh. as Edv. Hansen

Ber. as Son Andersson
Född 1848 i Hjälsö

Tomasväsa.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

12

Tomasväsa då

då var det en väcken i var sta

Tomasväsa då - I väcker före jul-
var en riktig spöknatt. Då skulle
de sätta ut en sup o. en smörgås i
kvarnen, för att inte väcken skulle
höra rödes hemme.

Småland
Nästa
Hälsingland
Mys 1932

3626

1892. av Sten Linderberg
Född 1848 i Hjälmared

uckdot

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

13

Först var de så pigga på att sätta
app - på vad - o. för det mesta var det
en brännvin. De sörjde det gjorde de så
förlojlat för. När de kom från kyr-
kan kunde de gå o. sätta sig på kro-
gen - gästgivargärdens - o. därifrån var det
en del som inte kom förran fram på
vädren.

Stachult var det en som sat-
te app med en annan om en kanna
brännvin, att han skulle gå ut på
kyrkogården o. ta ett beer på en gräs,
en beständ var det, sen solen hade gått
ut. Han gav sig i väg, o. när han
var inkommen där tog han ett beer
forts.

forts.

på graven, men då skrek det till.
 "Låt va', det är min duns ben". Och
 han blev räddes o. sprang i väg utåt
 vägen. Men det var tyckte han det
 väl var lite dåligt av en, att han
 inte torde, så han gick upp där igen
 o. fick tag i ett ben. "Låt va', skrek
 det, "det är ju far duns ben." Och
 han iväg igen. När han så var kom-
 men en bil ästad, tyckte han väl att
 det var bra sket ändå. Han in på
 kyrkogården igen o. tog ett. Då skrek
 det: "Låt va', det är mitt ben." Och
 han hem med det, men han sprang
 o. de sprang efter honom, det hörde
 han. Men som han kom in blev där
 ett kullande på fönster o. dörrar, så
 forts.

forts.

3626

han torde inte behålla benet, utan
sprang till kyrka illa kvickt o. la' dit
det. Men det var bara de andra som
hade spöket för honom o. det var de
som låg i-jämte graven o. skrek

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

15

Om knallar

Knallar gick det många förr, de kom från Västbo hd. De sålde väskedar o. såll o. träarbeten, som de hade gjort. Och så hade ^{de} dem i stora kuyten, som hängde på' fram o. bak. Och det gick så mycket sag (saj) d. v. s. historier om dem.

En knalle var det som kom till ett ställe sent en kväll, det var litet o. fälsiga var människorna som bodde där, så de kunde inte ge knallen annan plats än att han fick ligga på' golvet på' matten. Men iugst o. ligga på' o. iugst ta' fick han heller. Och så somnade de. Knallen låg där o. vred sig o. stänkade o. kunde inte sova - det var väl hårt o. frös gjorde han.

forts.

med. "Nu, jag fryser," jämrade han sig. Då sket karinga tve. "Här har du, lägg det under dig," sa' hon. "Och här ska du få lite ai ha på dig," sa' gubben, o. sket tve så det skade. Kvallen tog, o. gubben o. karingen somnade igen.

På morgonen innan solen hade gått upp steg kusken upp o. gjorde sig i ordning. Sen väckte han gubben o. karingen. Jag skulle väl tacka för den gode loften, innan jag går, men te kvallen. Och sängkläderna har jag vecklat ihop o. lagt på bordet. Sen gick ^{han} de sen steg upp på morgonen, så såg det, att han hade skitit två korvar o. lagt på bordet.

Kuallen o. geten.

En kualle var det, som var ute
o. knallade, men när kuallen kom gick
han in på ett ställe o. bad om lusa-
vara. Det fick han med, men det
var ett fattigt ställe, o. de hade en get,
men hon var bunden inne vid spi-
sen. På natten kom hon till kuallen-
se ropet var så långt så hon räckte
dit. Och hon slickade honom i an-
siktet. Kuallen öpp o. bad: "Löte Salom
skons mig, jag är bara en fattig kuall-
e. Ta värd av bondens folk i stället.
Och sen för han ut med alla sina
pynglingar.

Kuallarna som simmade genom
hörlandet

En gång var det tolv kuallar, som var ute och vankade. Så en gång kom de till ett höraland - d. v. s. tivåker, men de trodde det var ett hav o. begynte simma igenom. De sa o. sa o. Till slut kom de till den andra sidan. Så skulle de se om de alla var med, så ingen hade drunknat. Den förste begynte räkna, men han fick dem bara till elva. Sen tog den andre vid, men han fick också bara elva. Och så fortsatte de hela raden igenom men de fick (inte) antalet bara till elva, för de var så dumma så de inte tänkte på att räkna sig själva.

fort.

3626

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

20

Men nu bodde där en klok böning
strax intill, och henne gick de till & fråg-
de, om de var med alla. Hon sa' dem
att de var tolv, & för att visa dem
tog hon in en färsk koshit och sa'
till dem: 'gå en efter en och dappa nä-
san i koshiten så får I se att I är
tolv'. Det gjorde de och då fick de se,
att hon talade sanning.

[Sin påpekade berättelsen själv
hur han i en bok av S. P. Franklin
i tigerskogen, hade läst en liknande
historia från Indien. Tolv kramaner vo-
ro på väg till Benares och skulle över
en flod, som de måste simma över.
När de hade kommit över, skulle de se
efter om alla var med. Den förste

räkade, den andre räknade ite men de
var bara elva - de glömde att räkna
sig själva. Till slut träffade de på en
klok karing, som höll på att baka.
Hon såg till dem att de skulle sticka nå-
lan i degen en gång var, så skulle de få
se, att de hade gjort tolv märken. De
gjorde så och hon fick rätt. Och den
historien skall ha varit tusentals år
gammal. Stog det.]

Visor om mord o. rån m. fl.

Först gick det så mycket visor i bygden. Särskilvisan o. 'Visan om mordaren Nordlund' o. 'Klickan som trampade på brödet'. En var om mordaren Erik Blomfeld. Den börjar så här.

I Finland uti staden Vasa bodde en man som namnet Erik Blomfeld var men i hans själ de onda lustar grodde trots bara ett o. tjugu år han var. En annan visa sjöng de om en postman 'Melle Staffanstorps' o. Sjöflöts by har utförts en rövare band o. idén om än ej precis ny är omsorgsfullt överlagd. Rova posten var lätt ty postkypen bevakades endast av postiljonen Aluein.

Småland
När
Kalmarsund
1932

3626 M. S. G. Johansen
född 1848 i Kalmarsund

Nidvisa.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

23

En knekt var det på Prästgårds
ågor som hetade Prins. o. de hade så myc-
kel spektakel med honom. Han hade han
en häring som jämt sprang i byggda
med skit. o. aldrig brydde sig om sitt hus
o. sina barn. Om honom var det en
dräng som hetade Sven Hult som skrev
en visa.

Johanna satt i spisen
o. svor o. dunderade
o. Prins tog ner geväret
o. på golvet exerade
si så ska du lära
dina dottrar spinnas o. sy
o. inte gå i byggda
o. hålla ett Gåklaguy.

Skriv endast på denna sida!

forts.

forts

Sieu hade han en hoper med barn
den där Prins, o. det var en nyöbnare
som gjorde en stump om, när han var
full, o. den sjöng de sieu.

Prinsa ungar de är tis
kiddo kiddo kiddo kiddo, kiddo kiddo
alla ligger de i en stis
kiddo, kiddo, kiddo, kiddo, kiddo kej.

Småvers

Om ärlan lärde mig mer mig en
gammalt rim.

Jungfru Maria skyldigskan
skyllade mig för att jag stal
en 'sisare' o. ett silkes nysta
jag svor, jag svor, min Gud
jag tog det ej

'Skyldigskan' - en som bekympas andra
för att ha gjort något.

2/ sisare = liten sak.

Skatau sett på lagårdstak
sade till sina vingar.

var ska' vi i vinster va'

vi frysa om våra fötter

jo, vi ska resa till Danemärk
forts.

forts.

3626

köpa skor för en halv sårk
tring, trong pepparkorn
katten blåses i silverhorn.

En herremann var det, som hade
bjudit till sig en massa andra her-
rar på gille, o. de sätte där o. söp o.
drack. Så sa' han till dem, att för
var sup skulle de säga ett rim. De
var där en som väl var lite efter sig,
o. han kunde inget rim göra. Du ä'
en spacker, sa' herremannen till honom
för att han inget kunde göra. De bad
han om en sup till o. så steg han
upp o. sa:

Pand o. viist det är
att av druvor pressas vin.

forts.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

26

fort.

3626

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

27

Sant o. visst det är.

att av en liten gris kan bli
ett stort svine.

Pe på så vis tog han hämnad på
den andre.

Per i fårafälla, Per i fårafälla
sädde korn uti sin täppa

och det väete app.

och det ville va'.

och det bleo attau (18) kumner o. en
skäppa.

Obscen diktning.

På obscen diktning skulldes många
exempel kunna anföras, då den synes
ha varit mycket gälfad inom sock-
nen. Den är mycket rå o. av en
grov sexuell karaktär. Här blott ett
exempel.

Var ja' va' unger i våra
då had ja' mi konta på våra
men nu ä' ja' kommen te ära
o. nu häys' ho' mitt emelle lära

Räksviken

Ett o. två

tärde ja' me' gå

tre o. fyra

bar ja' mi byra

fem o. sex

hörde jag väl gäss

sju o. åtta

plocka' jag väl flädda'

nio o. tio

viipade ja' lie

elva o. tolv

slå' ja' näva i golv

trettan o. fjortan

plockade jag kortan

femtan o. sextan

vattnade jag lilla'

forts.

Spillan o. attan
slaktade ja kattar
mittan o. tjue
spann silkesgam i huse.

vill du, vill du, vill du, vill du
vill du med mig i lunden gå
ja men, ja men, ja men, ja men
ja men, Tretti streck här skola stå
- under tiden ritade man ett streck i
lunden, ett för varje ord. De blev Trettis.

vill du, vill du med mig åt mark-
naden gå. Ja men, ja men vill jag
med dig, åt marknaden gå. Trettis streck
här skola stå.

Gätor.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

31

Twåfat satt på trefot o. åt på
en fot. Då kom fyrfot o. slog en-
fat ifrån tvåfat.

Svar: Skomakarsen satt på en trebent
stol o. åt på en grisafot, men då
kom en ^{lång} hunds o. nappade åt sig be-
net o. slog omkull skomakarsen.

En fot lång o. en fot bred o. är
dock ingen fyrfot.

Svar: foten.

Jag har ett hål o. gör ett hål
o. slinker så igenom det, men
knappt har jag hunnit igenom det

forts.

3626

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

32

förrän nielt långa släp kommes o.
fylles igen det.

Svar: Nål o. tråd.

—

En fånge var det som var dömd till
döden för ett brott. Men så lovade de ho-
nom att om han kunde göra en gåta
som ingen kunde gissa, så skulle
de släppa honom fri. Så gjorde han
denna gåtan.

En livlös ätt upp ofödd, under
jorden, över jorden, upp i en talltopp.

De gissade hit o. dit men det var
ingen som kunde gissa rätt. Så fick
han säga det själv o. svaret var:

Livlös det var han själv, en gång
slack han en liten gris o. spelade
forts.

forts.

Opp i en tallapp s. där satte han
sig s. åt opp grisen - det var förresten
ett grisfoster ("ofödd"), som han hade ta-
git ur grisen s. på huset hade
han en grästorva ("under jorden").

Vem löggs ved på sin mor?

Svar: Adam, ty hans mor var jorden,
av den var han tagen.

Vem dödade en fjärdedel av hela
jordens befolkning?

Svar: Kain

Vår var det vallet löstade o.
vägen töt?

Svar: Vår frälsaren dog på korset
forts.

forts.

3626

Han var vägen sanningen o. livet o.
han var det levande vattenet.

Vad förvåndad var det än, att en
är dotter åt sin man o. moder till
sin broder.

Svar: Lats dotter

Varu är det som har skuld över öronen?

Svar: Den som inte har betalt sin hatt.

Min far o. min mor har ett barn
som varken är min systers eller min
bror

Svar: far själv.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

34

Talesätt.

Då tro' ja, sa' Palma-johan, å
ett talesätt de här. Det brukas de säga
när det är någon som dukas opp en
riktiga rörelsehistorier.

Det har kommit opp på så vis.

I Brokults kvarn - Lönär de kallas - var
det två i kvarnen, den ene kallades Pelle
Kenhämning (han hade bara en hand) o. den
andre Palma-johan (han var hells Palmu)
De där bägge satt där o. drog sina pascha-
ser o. gög, den ene värre än den andre.
När Pelle då höll på som värst, satt
Palma-johan o. gapade o. höll med. Då
tro ja, då tro ja. Sen har det blivit
ett riktigt ordstäv.

forts.

Hopagias åv aldri gott

Hur en vander sig har en rova
dår bak

Det gick gånlevåsen, så gubben,
når han stoppade grötten i örat.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

36

Om Tjuven Tjuvaren

När jag tjänte på Lundholmen var där en de kallte Tjuvaren, som var hemma i Hjälms socken. Stacker var han den där och så grym. Lier att stjåla att här nog aldrig har varit någon värre. Och folk var så förskrämda för honom milstals omkring, att de inte torde annat än ge honom, när han kom och krände av dem.

En gång var han ute och skulle stjåla, men det lyckade sig inte nästan för honom. Det var tomt vart han kom. Så kom de till komstad i Ljunga socken och där steg han in i en bod och där låg det ett lakar och en skilling i den och Tjuvaren tog borden och

forts

gick ut. 'Här har du en feter bit',
sa' han till kondan, som körde åt honom,
se han hade i bland med sig en som
körde. Så for de av.

När de hade äkt en stund blev
de hungriga och steg av och skulle ä-
ta. Då gick kondan och kände på skål-
lingen. 'Den var då inte feter', sa' kon-
dan. 'Är han inte feter', mente Tjuv-
ocon på och gick och skulle kamma efter.
'Vad tror jag inte det är en gammal
kärning', sa' Tjuvoocon när han fick upp la-
kanet. Då var det en gammal kärning,
som slog lik, som han hade tagit för en
skalling i mökret. 'Ja, här skall du då
inte bli gammal kärning', mente Tjuv-
ocon o. dängde ner henne under en

forts.

åbro strax intill. Sen for de.

Så var han ända uppe i Ekejö och stäl en natt och det dödade öfver hule Ekejö-stån, när han kröt upp dörrarna vid en handlingsbo - Sen slut väste de em. La' honom, men det anade väl honom, att länsmannen kom, så han tog och kröp upp i skorstens pipan och hang i spjället i öfver två timmar, för se där tänkte de inte på att detta efter.

En annan gång var de och skulle bura in honom. Det var på våren och bäddret hade torkat ut och spjinkit undan i en bäck så att det var ett stort mellanrum under isen - för där hade blivit sån där vallis. Där kröp ~~frusen~~ ner och la' sig och låg där

forts.

en hel dag, medan de letade efter honom.

Så slut blev han fast o. fick sitta i träkte i fönköping, men det tog inte på honom, för när han gick ifrån fönköping tog han o. stal en hingst o. red hem på till Hällesberg.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

40

Om Torsåsa-herden.

För när del blev ont såd eller salt
fick de dra' av till kusten till Kal-
mar eller Karlskrona eller kanske mest
Karlskrona efter nytta. Och de hade inte
vagnar och köra med de flesta, utan ha-
de små kärror och drog det på. Och un-
der det svåra året 1868 var det så fullt
på vägarna ^{av folk} som var nere vid kusten
och hämtade sig lite spammål så de
hade till det allra nödvändigaste. (När
vi annars hade våra affärer var det
så gott som alltid åt Jönköping, det
skulle en när en skulle sälja kött el-
ler ved och när en skulle köpa kläder
och annat.)

forts.

forts.

3626

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

42

I Torsås i Kronobergs län var det en
de kallats Torsåsa-herre (herre, det kal-
lar de en pojk därnere) och han skulle
va' så grynigt stark den där. Han
gick ner till Karlshamn för att häm-
ta en tunna säd eller salt, jag minns
inte riktigt. Men kerra det hade han
ingen. Han gick in där i en hand-
lingsbod och köpte, men så när han
skulle gå frågade handlaren: Var har
du skjutet, konde? Det står i skogen och
väntar. Det undrar jag, sa' handlaren.
Så sa' han till en av sina boddräng-
ar: Gå du med och se efter! Så gick
de. Torsåsa-herre slängde säcken på ryg-
gen och de gick väl en halv mil till de
kom till en krossana-fälla. Där gick Tors-

3626

forts

åsa - here in och begynte äta - han var väl
bleven törstig - men påsen hade han på
ryggen. Då förstod den andre att det in-
te lönade att följa med längre och
sen fortsatte Torsåsa - here själv.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

43

Om slakt.

När de slaktade hade de så mycket för sig. Var det en gris de slaktade skulle det göras i ny för då blev fläsket drygast, gjorde de det i ny blev det odyggt s. rullade ihop sig när de slakte det.

När slaktaren (sieu) kom på morgonen låg de först på grisen en vrel-trynörje, tryneino-om trynet för att han inte skulle skrika, när de stack honom. Sieu stack de grisen. På det skulle slaktaren ha en sup-sticksupow, de kallte. Då skulle karingen stå tillreds med en bunke med mjöl i s. hålla under grisen s. röva
forts.

forts.

3626

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

45

blöen. Sen bakte de palt av det. Men
ingen häring som gick med barn fick
gåa det, för då blev barna fallande-
sjuka om hon blev skrämd.

När grisen var stucken skäl-
lade han med kokhett vatten o. raka-
des riu av slaktarn - för det skulle han
ha en rakerup. Sen det var klart tog
han till med att sprätta upp honom
o. till det hörde en slakterup. Till
slut kunde det ju hända att slaktarn
blev rät full innan han kom hem,
på det viset.

Gallblisan tog de vara på. Den
hängde de i taket o. torkade o. ha-
de till medicin. För frost vet jag de
använde den, - annars lärte de bort frost
forts.

forts.

Rudea tog o. hällde gallen i varmt vat-
ten tillsammans med ugnöl o. bakte sin
ihop det till bollar som de gav djuren
när de hade blodgång.

Leir hade de för sig en hopar
spektakel ocker. Det samlades ju all-
tid en hopar förvettade pojkar, när de
slaktade o. var det då någon som var
lite ^{enfoldig} ~~förvettad~~ kunde de ta o. skicka
iväg den o. be att få läsa ett rum-
pedrag - römpepedrag - o. var han så
lite slager, så han lät lura sig, så
blev det ju ett fars skett på där
de slaktade o. det han kom.

Slaktade de färestur gick
det väl lite olika till. Där brukte
de skära ut en bit i bakläst, som
forts

3626

forts.

de kallte "bruslek", det var den
bäste biten i den hade de sin guld
tills det var något stort äfärde

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

47